

4^e zondag in de 40 dagen tijd – 11 maart 2018

Zondag Laetare – verheugt u

Lezing: Psalm 65 en Johannes 6 : 1 – 15

De vierde zondag in de 40 dagen tijd wordt zondag Laetare genoemd - verheugt u.

Het is een feestelijk moment in een tijd waarin inkeer en bezinning zo'n belangrijke rol spelen. Op deze zondag worden we al iets gewaar van het licht van de Paasmorgen.

Dat blijkt ook duidelijk uit de lezing van vanmorgen. Midden in de vastentijd lezen we een verhaal over brood in overvloed. Duizenden mensen houden hun hand op en ontvangen van Godswege hun dagelijks brood.

Johannes vertelt, net als alle evangelisten, een verhaal over een wonderbare spijziging. Hij verwerkt er allemaal traditionele elementen in: het zitten in het gras, de vijf broden en de twee vissen, het overschot in twaalf manden, het zijn allemaal stukjes vertelling die we ook van zijn collega-evangelisten kennen. Maar Johannes zou Johannes niet zijn, als hij er niet een eigen draai aan gaf.

Hier is het Jezus, die zijn leerlingen een opdracht geeft: hij vraagt ze met zoveel woorden, om de menigte van brood te voorzien. En er staat meteen bij, dat hij dat met een bedoeling doet. Het is bij Johannes niet zomaar de zorg voor de menigte. Dat óók wel, maar daaronder zit nog iets anders.

En laten we wel wezen, zo heel erg nodig is dit wonder eigenlijk niet. Het is wel gastvrij om mensen eten aan te bieden, en leren met een lege maag lukt ook niet zo goed.

Maar van een dagje vasten zal niemand wat krijgen, en ze blijven ook niet eens zo lang, ze gaan daarna vrij snel uit elkaar.

We horen dat de verteller weet wat Jezus' verborgen bedoeling is: hij doet het om zijn leerlingen op de proef te stellen. Hij wil iets over hen te weten komen: hoe ze tegenover Hem staan.

In dit verhaal figureren twee leerlingen die we niet zo heel vaak tegenkomen: Filippus en Andreas. Jezus test Filippus uit: waar zullen we brood kopen? En Filippus reageert zoals we allemaal gereageerd zouden hebben: met een organisatorische, praktische insteek. Hij telt, hij rekent, hij komt tot de conclusie dat het niet uit kan, en daar is niks mis mee. En laten we Filippus maar niet bekritisieren, omdat hij niet verder kijkt dan de normale menselijke en economische mogelijkheden. Want je kunt toch niet anders als mens?

Hoe had hij nu moeten weten, dat Jezus nog een andere mogelijkheid achter de hand had?

Zelfs al had hij Jezus hoog, heel hoog, als de verwachte Messias, dan nog kon hij er niet vanuit gaan dat Jezus ook aanspreekbaar zou zijn op alledaagse zaken als tekort aan brood.

Maar in dit verhaal gaat het ten diepste om vertrouwen dat er iets is sterker dan alle angst, sterker dan alle verdriet en alle onvermogen

Vertrouwen dat er een weg is over het water waarin je uiteindelijk niet zult verzinken.

En dat voor een gebroken mens, een gebroken lichaam de hemel opengaat. Vertrouwen dat de dood niet het laatste is, maar het leven.

Over dat vertrouwen gaat het in dit verhaal van de duizenden die op het gras aan water zitten. Ze zitten aan de zee, zo noemt Johannes het water, dat eigenlijk het meer van Tiberias heet.

De zee is in de Bijbel een symbool voor onvermogen, voor tranen, voor water dat aan de lippen staat. De zee symboliseert de dood.

Een mens kan verdrinken in het water van de zee.

Een vis is een teken van leven. Zoals Jona in de grote vis beschutting vond. Zoals de vis hem in leven hield en bij nieuw terugbracht.

Die vis zegt eigenlijk: er is leven te midden van de dood.

Leven door de dood heen.

Een vis is een teken van leven ook tegen de stroom in. Want dat is het kenmerk van levende vissen: dat ze tegen de stroom in zwemmen.

De vis is in de kerk een ouder symbool dan het kruis.

Dat dateert van later.

De vroege kerk verheerlijkte niet met het kruis het lijden.

Alle kerkelijke en dogmatische verzoeningstheorieën over het kruis zijn van later tijd.

De vroegste kerk geloofde tegen het kruis en het kruisigen in.

Tegen alles wat het leven beschadigt, tegen de dood zei ze: dat is niet het laatste.

Ze hield met de vis als symbool de opstanding hoog, het leven door alles heen.

De traditie koppelde die vis als symbool van leven aan Jezus.

Ichthus is het Griekse woord voor vis. De letters van dat woord verwijzen naar Jezus. Onder aan de Zondagsbrief heb ik de uitleg laten opnemen. De letters van het woord Ichtus zijn de beginletters van Griekse namen voor Jezus. Die betekenen Jesus Christos, Theou Huios, Soter:

Jezus Christus, zoon van God, redder.

En het was vroeger voor de christenen ook een teken om voor hun geloof uit te komen. Zij herkenden elkaar in het teken van de vis. Als de een de onderkant van de vis tekende: een simpele lijn en de ander maakte met nog een simpele lijn de tekening af tot een vis, dan wist men dat je een mede gelovige in Jezus had ontmoet.

De vis symboliseert het vertrouwen, het vertrouwen van Jezus. Vertrouwen dat wij misschien niet altijd hebben, maar dat wij mogen ontvangen en mogen delen.

Vertrouwen dat sterker is dan de dood.

Bij de zee, aan de voet van een berg zitten duizenden.

Bij die zee wordt het gebrek gesignaleerd.

Er is lang niet voldoende om al die mensen te voeden, constateert Filippus.

Dat tekort bij de mensen aan de zee is zo herkenbaar.

Ook wij kennen zoveel tekort, misschien niet aan brood. Maar we staan oog in oog met tranen, met verdriet, oog in oog met ons onvermogen als het water tot de lippen stijgt, oog in oog met wat de dood kan betekenen, voelen we altijd het tekort aan hoop, aan vertrouwen, aan geloof.

Het bijna niets, de lege handen, het onvermogen, wie herkent dat niet als jij bij het water van jouw zee bent.

Er is bijna niets, zegt dit verhaal.

Niets?

Jawel, een jochie met vijf gerstebroden en twee vissen.

Veel is het niet wat hij heeft. Gerstebroden zijn broden voor de armen. En ook vissen waren in het Midden-Oosten voedsel van armen.

Wat doe je met vijf broden en twee vissen?

Laat de mensen gaan zitten. Laat dat jochie komen,, zegt Jezus. En deel.

De leerlingen doen wat Jezus zegt. Ze delen vijf broden en twee vissen. Het verhaal vertelt van overvloed.

Na het delen zijn 12 manden over.

Wat betekent dit verhaal? Dit verhaal is geen verslag van een spectaculaire goocheltruc van 2000 jaar geleden. Wat hier gebeurt, is een teken.

Het heeft betekenis voor de mensen daar en voor ons, 2000 jaar later.

Brood is in de bijbel gewoon brood, alledaags brood om te eten.

Brood is ook een symbool. Brood is de hoop, brood is liefde, brood is vertrouwen.

Jezus noemt zichzelf brood voor het leven.

Als je het brood van hoop, van liefde, van vertrouwen deelt, wordt het groter.

Delen in de geest van Jezus betekent vermenigvuldigen.

Begin bij wat er is, al lijkt het maar weinig, zegt dit verhaal, ook tegen ons.

Al hebben wij maar vijf schamele arme gerstebroden te bieden als het om hopen, liefhebben, geloven of vertrouwen gaat.

Begin met wat er is en deel.

Bij het avondmaal herhalen we wat dit verhaal voor doet. We delen brood, brood voor het leven.

De vis lijkt bij dat avondmaal te ontbreken.

Waar die vis voor staat niet.

Die zegt: de zee kan er zijn aan alle kanten, de dood is onontkoombaar, maar er is leven, hier en aan de overkant.

Wij zijn zo vaak als mensen bij de zee.

Wij hebben zo vaak gebrek aan hoop, vertrouwen en geloof.

We zitten bij het water van ons onvermogen.

Wij zijn als die menigte met dat jochie met vijf gerstebroden en twee vissen.

We hebben veel te weinig, denken we.

Dit verhaal zegt: bij de zee klinkt de stem van Jezus: ga maar zitten in het groene gras.

Staar je niet blind op wat jou ontbreekt.

Begin met wat je hebt, al zijn het maar vijf broden en twee vissen. Begin bij de zee met delen.

Wij zijn als de mensen bij de zee, telkens weer.

Zo is dit verhaal van vanmorgen niet zomaar een verhaal over hongerige mensen en brood dat gedeeld wordt;

dit is ook een verhaal over Jezus, die het brood voor ons leven wil zijn. En zo ons zijn onvoorwaardelijke liefde laat zien.

Dat we dat in ons leven zullen ervaren.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk

ds. Hillegonda Ploeger